

یک کارشناس مسائل بین الملل در گفت‌وگو با همشهری آنلاین تشریح کرد

امکان ارجاع پرونده ایران به شورای امنیت؟ | پشت پرده موضع‌گیری‌های اخیر مقامات آمریکا و اروپا درباره مذاکرات | ۳ مانع اصلی انتقال انرژی ایران به اروپا

رحمان قهرمان پور کارشناس مسائل بین‌الملل معتقد است که اگر مذاکرات تا اجلاس سپتامبر به نتیجه نرسد و در مسیر بهتری قرار نگیرد، این احتمال وجود دارد که طرف آمریکایی و اروپایی بخواهند پرونده ایران را دوباره به شورای امنیت ارجاع دهند.

همشهری آنلاین - فتانه احدی: با پایان یافتن این دوره از مذاکرات، بولر روند آن را مثبت تلقی کرد و از پیشرفت نسبی آن خبر داد. اما با این وجود باید دید که این پیشرفت نسبی بر اساس پذیرفتن پیش نویس جدید برجام، از سوی دو طرف مذاکره است یا خیر؟ در این زمینه یک کارشناس مسائل بین الملل معتقد است که با توجه به اینکه متن پیشنهادی به صورت علنی منتشر نشده، در نتیجه نمی‌شود گفت که متن جدیدی که جوزف بولر از آن صحبت می‌کند تا چه حدی با متن قبلی یکسان یا متفاوت است؛ اما قطعاً بعد از سفر بایدن به خاورمیانه و گفت‌وگوهایی که دولت آمریکا با متحدان خود در منطقه از جمله اسرائیل داشته تنظیم شده است. قهرمان پور همچنین تاکید می‌کند که اتحادیه اروپا به دلیل محدودیتهایی که دارد نمیتواند نقش سازنده‌ای در مذاکرات ایفا کند.

در ادامه گفت‌وگوی همشهری آنلاین با رحمان قهرمان پور کارشناس مسائل بین الملل را بخوانید.

به گفته بولر مذاکرات اخیر پیشرفت نسبی و ارزیابی مثبتی داشته، آیا بر اساس پیش نویسی که بولر ارائه داده مذاکرات پیش رفته است؟ نظر و تحلیل شما در این باره چیست؟

با توجه به اینکه متن پیشنهادی به صورت علنی منتشر نشده، در نتیجه نمی‌شود گفت که متن جدیدی که جوزف بولر از آن صحبت می‌کند تا چه حدی با متن قبلی یکسان یا متفاوت است. ولی چیزی که مشخص است، این متن جدید، بعد از سفر بایدن به خاورمیانه و گفت‌وگوهایی که دولت آمریکا با متحدان خود در منطقه از جمله اسرائیل داشته تنظیم شده است. بنابراین گویای این سیاست است، که آقای بایدن ائتلافی برای اعمال فشار دیپلماتیک بر ایران، ایجاد کرده است. یعنی آقای بایدن اشاره کرده که آمریکا متعهد است تا مانع دستیابی ایران به سلاح هسته‌ای شود و این کار را از طریق یک تشکیل یک ائتلاف دیپلماتیک انجام خواهد داد. به نظرم این اقدام یکی از نشانه‌های جدی سیاست آمریکاست که بدون تردید با هماهنگی آمریکا و اروپا تهیه شده است.

آیا اکنون روسیه نقشی در برجام دارد یا خیر؟

روسیه جز در یک مقطع کوتاه، آن هم بعد از آغاز دولت رئیسی، می‌شود گفت که نقش آنچنانی در مذاکرات برجام نداشته است. شاید به این دلیل که هم اروپا و آمریکا تمایل نداشته‌اند و هم خود روسیه احساس می‌کرد که نمی‌تواند نقشی ایفا کند. فقط در یک مدت کوتاهی قبل از آغاز جنگ اوکراین و بعد از روی کار آمدن دولت آقای رئیسی در ایران دولت روسیه مقداری نقشش برجسته‌تر شد و معنادهی نقش آقای اولیانوف به این وضعیت خیلی مهم بود. اطلاع رسانی‌های مستمر و توثیق‌های مدام او و در مقابل سکوت نسبی تیم هسته‌ای ایران، این مفهوم را به وجود آورد که روسیه نقش اصلی را در مذاکرات برجام ایفا می‌کند.

و واقعیت این است که روسیه محدودیت‌های جدی در این مورد دارد، هم با بی‌اعتمادی طرف آمریکایی و اروپایی مواجه است و هم خودش سعی می‌کند در حد انتظار مسکو به این مسئله نزدیک شود.

بنابراین این موانع ساختاری باعث شده نقش روسیه در مذاکرات همواره محدود بماند و از آن سو با آغاز جنگ اوکراین و درگیر شدن روسیه در موضوع اوکراین، طبیعتاً انرژی روسیه برای صرف شدن در مسئله برجام کمتر شد.

چرا طرف‌های اروپایی نقش کافی را برای رسیدن به توافق اجرا نمی‌کنند؟

باید به این واقعیت توجه کرد که، نقش اتحادیه اروپا در معادلات بین‌المللی بعد از بحران مالی ۲۰۰۸ و بعد از داستان برگزیت (فرآیند خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا) و اخیراً هم جنگ اوکراین، کمتر و کمتر شده است. در نتیجه اروپا نمی‌تواند آن نقشی که انتظار می‌رود ایفا کند. اروپا در پی شروع جنگ اوکراین، بیش از گذشته به آمریکا از نظر نظامی و استراتژیک وابسته‌تر شده، بنابراین کشورهای اروپایی با محدودیت‌های جدی مواجه شده‌اند و انتظار هم نمی‌رود که بتوانند این محدودیت‌ها را رفع کنند چرا که این محدودیت‌ها مختص یک کشور خاص نیست، بلکه خود اتحادیه اروپا به عنوان یک ائتلاف با این مشکل مواجه است.

غربی‌ها و به ویژه آمریکا با این متن موافق هستند، آیا هدف فقط انداختن توپ در زمین ایران است؟

واقعیت این است که در مذاکرات هریک از دو طرف تلاش می‌کند که امتیاز بیشتری بگیرد و طرف دیگر را مقصر جلوه دهد. بنابراین همانطور که ایران تلاش می‌کند نشان دهد آماده مذاکرات است طرف آمریکایی هم سعی می‌کند نشان دهد ایران مایل به توافق نیست. بنابراین موضع‌گیری‌های اخیر مقامات آمریکایی و اروپایی در همین راستاست. آنها به دنبال این هستند که نشان دهند مشکل نه از طرف آمریکا بلکه از طرف ایران است.

همانطور که گفته شد، حرکت آمریکا در راستای تشکیل ائتلاف گسترده برای اعمال فشار بر ایران می‌بینم و این در واقع مذاکرات تا اجلاس سپتامبر به نتیجه نرسد و در مسیر بهتری قرار نگیرد، احتمال وجود دارد که طرف آمریکایی و اروپایی بخواهند پرونده ایران را دوباره به شورای امنیت ارجاع دهند.

آیا نرمش طرف غربی می‌تواند ناشی از نیاز بازار انرژی جهانی به نفت و گاز ایران باشد؟

در واقع ایران با وجود اینکه یکی از بزرگترین دارندگان ذخایر نفتی و گازی است، اما در سالهای گذشته و به خاطر عدم سرمایه‌گذاری لازم در زیرساخت‌های انتقال انرژی، انتقال نفت و گاز ایران به بازار جهانی به سرعتی که برخی تصور می‌کنند، ممکن نیست. از طرف دیگر موانع جدی وجود دارد. یکی از موانع بی‌اعتمادی بین ایران و غرب است. مسئله بعدی، مسئله روسیه است که از اصلی‌ترین مخالفان ورود نفت و گاز ایران به بازار جهانی در مقطع فعلی است. چون طبیعی است که اگر این اتفاق بیفتد اثر روانی خواهد داشت. مسئله بعدی فقدان زیرساخت‌های لازم است. به همین دلیل با وجود اینکه مسئله مهم است (به ویژه که برای اروپا مهم‌تر است) و با نزدیک شدن فصل سرما و زمستان مهم‌تر هم می‌شود؛ اما تنها عامل سیاست فعلی آمریکا و اروپا نیست. آنها علاوه بر انرژی به مسئله امنیت در خاورمیانه احتیاج دارند. آمریکا به دنبال مقابله بیشتر با روسیه و چین است و احیای برجام می‌تواند خاطر آمریکا از امنیت خاورمیانه را تاحدی جمع کند تا به سوی مهار چین و روسیه رود. از این رو اینکه انرژی عامل مهمی است اما تنهاترین عامل نیست.

منبع: همشهری آنلاین